

## Charakterystyka programu studiów dla kierunku Pielęgniarstwo studia pierwszego stopnia w języku angielskim

### Spis treści

<b>Podstawowe informacje o kierunku i programie studiów .....</b>	<b>3</b>
<b>Liczba godzin zajęć i punktów ECTS .....</b>	<b>3</b>
<b>Koncepcja i cele kształcenia .....</b>	<b>3</b>
<b>Sylwetka absolwenta .....</b>	<b>4</b>
<b>Zasady i forma odbywania zajęć praktycznych i praktyk zawodowych.....</b>	<b>5</b>
<b>Sposoby weryfikacji i oceny efektów uczenia się osiągniętych przez studenta w trakcie całego cyklu kształcenia .....</b>	<b>6</b>
<b>Katalog przedmiotów .....</b>	<b>7</b>
<b>Nauki podstawowe .....</b>	<b>7</b>
Anatomia .....	7
Fizjologia .....	8
Patologia .....	8
Genetyka.....	9
Biochemia i biofizyka .....	9
Mikrobiologia i parazytologia .....	10
Farmakologia .....	10
Radiologia .....	11
<b>Nauki społeczne i humanistyczne.....</b>	<b>11</b>
Psychologia .....	11
Socjologia.....	12
Pedagogika.....	12
Prawo medyczne .....	12
Zdrowie publiczne.....	13
Język angielski.....	13
<b>Nauki w zakresie podstaw opieki pielęgniarstwiej .....</b>	<b>13</b>
Podstawy pielęgniarstwa.....	13
Etyka zawodu pielęgniarstwa .....	14
Promocja zdrowia .....	15
Podstawowa Opieka Zdrowotna .....	15
Dietetyka.....	16
Organizacja pracy pielęgniarstwiej .....	16
Badanie fizykalne .....	16
Zakażenia szpitalne .....	16
System informacji w ochronie zdrowia .....	17
Język migowy (zajęcia fakultatywne do wyboru) .....	17
Współpraca w zespołach opieki zdrowotnej (zajęcia fakultatywne do wyboru) .....	17
<b>Nauki w zakresie opieki specjalistycznej.....</b>	<b>18</b>
Choroby wewnętrzne i pielęgniarstwo internistyczne .....	18
Pediatria i pielęgniarstwo pediatryczne .....	18
Chirurgia i pielęgniarstwo chirurgiczne .....	19
Położnictwo, ginekologia i pielęgniarstwo położniczo – ginekologiczne .....	20
Psychiatria i pielęgniarstwo psychiatryczne .....	21
Anestezjologia i pielęgniarstwo w zagrożeniu życia.....	21
Pielęgniarstwo opieki długoterminowej.....	22
Neurologia i pielęgniarstwo neurologiczne.....	23

Geriatryka i pielęgniarstwo geriatryczne .....	23
Opieka paliatywna .....	24
Podstawy rehabilitacji .....	24
Podstawy ratownictwa medycznego .....	25
Badania naukowe w pielęgniarstwie .....	25
Seminarium dyplomowe.....	26
<b>Dodatkowe przedmioty obowiązkowe .....</b>	<b>26</b>
Wychowanie fizyczne .....	26
Bezpieczeństwo i higiena warunków kształcenia .....	26
Załącznik do Katalogu przedmiotów - Matryca efektów uczenia się.....	<b>28</b>

**Podstawowe informacje o kierunku i programie studiów**

Nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Kolegium Medyczne
Nazwa kierunku studiów	<b>Pielęgniarstwo</b>
Poziom studiów	studia pierwszego stopnia
Profil studiów	praktyczny
Forma studiów	stacjonarne
Nazwa dyscypliny, do której został przyporządkowany kierunek	- dziedzina nauk medycznych i nauk o zdrowiu – dyscyplina nauki medyczne (58% - wiodąca) - dziedzina nauk medycznych i nauk o zdrowiu – dyscyplina nauki o zdrowiu (42%)
Rocznik	2023/2024
Liczba semestrów	6
Język studiów	angielski
Tytuł zawodowy nadawany absolwentom	licencjat pielęgniarstwa
Warunkiem ukończenia studiów i uzyskania dyplomu ukończenia studiów jest pozytywna ocena pracy dyplomowej oraz złożenie egzaminu dyplomowego	

**Liczba godzin zajęć i punktów ECTS**

	stacjonarne
Łączna liczba godzin zajęć	<b>4784</b>
Wymiar godzin zajęć z wychowania fizycznego	60
Wymiar godzin praktyki zawodowej	1200
Liczba punktów ECTS:	
konieczna do ukończenia studiów	180
w ramach zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia	148 (82%)
którą student musi uzyskać w ramach zajęć z dziedziny nauk humanistycznych lub nauk społecznych	17
za zajęcia kształtujące umiejętności praktyczne	96 (53%)
którą student uzyskuje w ramach zajęć do wyboru	1 (0,5%)

**Koncepcja i cele kształcenia**

Koncepcja kształcenia zakłada przygotowanie wysoko wykwalifikowanej kadry pielęgniarskiej. Celem kształcenia jest przekazywanie studentom nowoczesnej wiedzy medycznej oraz umiejętności praktycznych pozwalających na udzielanie świadczeń pielęgniarskich na jak najwyższym poziomie z zachowaniem bezpieczeństwa własnego i pacjenta, kształtowanie nienaganej postawy etyczno-moralnej, a także umiejętności organizowania pracy własnej i całego zespołu. Koncepcja kształcenia uwzględnia kompetencje zawodowe pielęgniarki/ pielęgniara opisane w przepisach krajowych oraz europejskich. Koncepcja kształcenia jest spójna z Misją i Wizją

Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie, zatwierdzonymi Uchwałą Senatu WSliZ, w zakresie:

1. Kształcenia studentów na miarę potrzeb społeczeństwa informacyjnego i gospodarki wiedzy zdolnych do tworzenia nowych wartości ekonomicznych, społecznych i kulturowych, uwzględniając przede wszystkim potrzeby społeczeństwa (i związane z tym potrzeby rynku pracy) w zakresie uzyskania umiejętności profesjonalnej opieki pielęgniarskiej oraz kształtowania cech psychofizycznych niezbędnych do wykonywania zawodu w systemie opieki zdrowotnej.
2. Kształtowania u studentów predyspozycji potrzebnych do życia w społeczeństwie permanentnej transformacji, pozwalających utrzymywać przez cały okres życia zawodowego otwartość na zmiany, innowacyjność i mobilność intelektualną.
3. Przygotowania do działań na rzecz awansu gospodarczego i cywilizacyjnego regionu poprzez tworzenie warunków dla kształtowania się i upowszechniania postaw innowacyjnych i przedsiębiorczych, prowadzenie działalności naukowo-badawczej i rozwój kadr, a także przygotowanie w sposób elastyczny do sprawnego poruszania się na rynku pracy.
4. Upowszechnianie idei oraz działań z zakresu społecznej odpowiedzialności i zrównoważonego rozwoju.

Dyplom licencjata pielęgniarstwa uzyskuje absolwent studiów pierwszego stopnia na kierunku *pielęgniarstwo*, który:

1. w zakresie wiedzy posiada:
  - a) szczegółową wiedzę z zakresu pielęgniarstwa,
  - b) ogólną wiedzę z zakresu innych nauk medycznych,
  - c) znajomość regulacji prawnych, norm etycznych i deontologii odnoszących się do wykonywania zawodu pielęgniarstwa;
2. w zakresie umiejętności potrafi:
  - a) korzystać z aktualnej wiedzy dla zapewnienia bezpieczeństwa i wysokiego poziomu opieki,
  - b) udzielać świadczeń w zakresie promowania, zachowania zdrowia i zapobiegania chorobom,
  - c) sprawować całościową i indywidualizowaną opiekę nad pacjentem niepełnosprawnym i umierającym,
  - d) samodzielnie wykonywać zawód, zgodnie z zasadami etyki ogólnej i zawodowej oraz holistycznego podejścia do pacjenta, uwzględniającego poszanowanie i respektowanie jego praw,
  - e) organizować pracę własną; nawiązywać współpracę w zespołach opieki zdrowotnej oraz inicjować i wspierać działania społeczności lokalnej na rzecz zdrowia;
3. w zakresie kompetencji społecznych:
  - a) skutecznie i z empatią porozumiewa się z pacjentem,
  - b) posiada świadomość czynników wpływających na reakcje własne i pacjenta,
  - c) posiada świadomość konieczności permanentnego, ustawicznego kształcenia się.

### **Sylwetka absolwenta**

By spełnić oczekiwania rynku pracy względem zapotrzebowania na fachową kadrę pielęgniarską absolwent pielęgniarstwa będzie wyposażony w wiedzę, umiejętności oraz kompetencje umożliwiające profesjonalne wykonywanie czynności niezbędnych podczas codziennej pracy w jednostkach ochrony zdrowia. Absolwent kierunku *pielęgniarstwo* studia pierwszego stopnia o profilu praktycznym nabeździe ogólną wiedzę medyczną, szczegółową wiedzę z zakresu pielęgniarstwa oraz zostanie zapoznany z obowiązującymi normami prawnymi, etycznymi oraz normami deontologii w zakresie wykonywanego zawodu.

Absolwent w zakresie umiejętności w związku z ciągłym rozwojem wiedzy medycznej i kształtowaniem nowych specjalności medycznych będzie umieć korzystać z aktualnej wiedzy, dającej możliwość zapewnienia bezpieczeństwa i wysokiej jakości opieki medycznej. Ponadto będzie potrafił udzielać świadczenia w zakresie promowania i zachowania zdrowia oraz prewencji chorób; samodzielnie sprawować holistyczną opiekę nad pacjentem szczególnie niepełnosprawnym i umierającym; samodzielnie wykonywać czynności zawodowe charakterystyczne dla zawodu pielęgniarstwa zgodnie z przyjętymi normami moralno-etycznymi z uwzględnieniem poszanowania i respektowania praw pacjenta z zachowaniem tajemnicy zawodowej. Absolwent będzie częścią personelu medycznego pracującego w zespole interdyscyplinarnym, dlatego też absolwent zostanie wyposażony w umiejętność pracy w zespole oraz inicjowania i wspierania działań na rzecz zdrowia społeczności lokalnej. Zawód pielęgniarstwa/pielęgniarski jest zawodem wymagającym określonych predyspozycji w zakresie kompetencji społecznych, gdzie

absolwent pielęgniarstwa powinien skutecznie i z empatią komunikować się z pacjentem oraz mieć świadomość w zakresie czynników, które mają wpływ na reakcje własne i pacjenta podczas świadczenia opieki zdrowotnej. Dodatkowo powinien być świadomy permanentnego, ustawicznego kształcenia się, które jest gwarantem wykonywania czynności zawodowych na najwyższym poziomie. Tak ukształtowana sylwetka absolwenta studiów pierwszego stopnia kierunku *pielęgniarstwo* pozwoli na jego aktywne zasilenie niedoborów kadrowych w różnych placówkach ochrony zdrowia. Należy podkreślić fakt, że absolwenci kierunku *pielęgniarstwo* nie są kształceni wyłącznie do pracy w szpitalach publicznych, których pracownicy nieustannie walczą o poprawę swojej sytuacji, mogą również podejmować pracę w sektorze prywatnych usług medycznych, przychodniach zdrowia, domach spokojnej starości, hospicjach, domach opieki społecznej, sanatoriach czy organach administracji publicznej. Dodatkowo absolwenci kierunku Pielęgniarstwo na ścieżce anglojęzycznej w przypadku powrotu do swoich krajów lub migracji do krajów Europy Zachodniej i Ameryki zasilą służbę zdrowia najbardziej aktualną wiedzą medyczną i umiejętnościami sprawowania profesjonalnej opieki nad chorymi. W ten sposób nasza Uczelnia przyczyni się do wymiernego wsparcia w sferze opieki medycznej krajów najbardziej tego potrzebujących dla dobra swoich obywateli.

### **Zasady i forma odbywania zajęć praktycznych i praktyk zawodowych**

Na kierunku *pielęgniarstwo*, studia pierwszego stopnia, kształcenie praktyczne realizowane jest w formie: zajęć praktycznych w wymiarze 1100godz./27,5 tyg. oraz praktyk zawodowych w wymiarze 1200 godz./30 tyg.):

<b>Zakres kształcenia praktycznego</b>	<b>Zajęcia praktyczne</b>	<b>Punkty ECTS</b>	<b>Praktyki zawodowe</b>	<b>Punkty ECTS</b>
Podstawy pielęgniarstwa	80 godzin/ 2 tygodnie	3	120 godzin/ 3 tygodnie	4
Promocja zdrowia	20 godzin/ 0,5 tygodnia	1	-	-
Podstawowa opieka zdrowotna	120 godzin/ 3 tygodnie	4	160 godzin/ 4 tygodnie	6
Położnictwo, ginekologia i pielęgniarstwo położniczo-ginekologiczne	80 godzin/ 2 tygodnie	3	40 godzin/ 1 tydzień	2
Pediatria i pielęgniarstwo pediatryczne	160 godzin/ 4 tygodnie	6	160 godzin/ 4 tygodnie	6
Choroby wewnętrzne i pielęgniarstwo internistyczne	120 godzin/ 3 tygodnie	4	160 godzin/ 4 tygodnie	6
Chirurgia i pielęgniarstwo chirurgiczne	120 godzin/ 3 tygodnie	4	160 godzin/ 4 tygodnie w tym 0,5 tygodnia na bloku operacyjnym	6
Pielęgniarstwo w opiece długoterminowej	40 godzin/ 1tydzień	2	40 godzin/ 1 tydzień	2
Geriatryka i pielęgniarstwo geriatryczne	80 godzin/ 2 tygodnie	3	80 godzin/ 2 tygodnie	3
Neurologia i pielęgniarstwo neurologiczne	80 godzin/ 2 tygodnie	3	80 godzin/ 2 tygodnie	3
Psychiatria i pielęgniarstwo psychiatryczne	80 godzin/ 2 tygodnie	3	80 godzin/ 2 tygodnie	3
Anestezjologia i pielęgniarstwo w zagrożeniu życia	80 godzin/ 2 tygodnie	3	80 godzin/ 2 tygodnie	3
Opieka paliatywna	40 godzin/ 1 tydzień	2	40 godzin/ 1 tydzień	2
<b>Razem</b>	<b>1100 godzin/ 27,5 tygodnia</b>	<b>41</b>	<b>1200 godzin/ 30 tygodni</b>	<b>46</b>

Studenci zobowiązani są do odbycia zajęć praktycznych i praktyk zawodowych zgodnie z wymaganiami i w wymiarze określonym w programie studiów oraz standardach kształcenia.

Zajęcia praktyczne i praktyki zawodowe organizuje się tak, aby zdobywanie umiejętności praktycznych w warunkach naturalnych było poprzedzone zdobywaniem tych umiejętności w warunkach symulowanych – pracowniach umiejętności pielęgniarskich.

Kształcenie praktyczne odbywa się w podmiotach leczniczych i innych przedsiębiorstwach i placówkach, z którymi Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania podpisała umowy o współpracy.

Zajęcia praktyczne są realizowane pod kierunkiem i bezpośrednim nadzorem nauczyciela akademickiego, natomiast praktyki zawodowe pod kierunkiem opiekuna (osoby prowadzącej praktykę - pielęgniarki/arza), pracownika danego podmiotu. Organizacją i nadzorem nad realizacją kształcenia praktycznego sprawuje kierunkowy Koordynator kształcenia praktycznego (osoba taka musi posiadać wykształcenie z zakresu danego kierunku studiów i doświadczenie zawodowe).

Warunkiem zaliczenia zajęć praktycznych i praktyki zawodowej jest zrealizowanie wszystkich godzin przewidzianych w planie studiów oraz osiągnięcie efektów uczenia się ujętych w grupach zajęć C i D. Szczegółowe kryteria oceny osiągnięcia zakładanych efektów uczenia się są zawarte w kartach przedmiotu oraz w *Dzienniku praktycznych umiejętności zawodowych*.

Zasady organizacji i realizacji praktyk zawodowych określa *Regulamin kształcenia praktycznego na kierunku Pielęgniarstwo*.

### **Sposoby weryfikacji i oceny efektów uczenia się osiągniętych przez studenta w trakcie całego cyklu kształcenia**

Na uczelniany system weryfikacji i oceny stopnia osiągnięcia przez studenta efektów uczenia się składają się:

- bieżąca weryfikacja i ocena osiąganych przez studenta efektów uczenia się podczas zaliczeń i egzaminów z poszczególnych przedmiotów realizowanych w ramach semestru,
- bieżąca weryfikacja i ocena osiąganych przez studenta efektów uczenia się podczas realizacji zajęć praktycznych i praktyk zawodowych,
- końcowa weryfikacja i ocena osiąganych przez studenta efektów uczenia się na etapie przygotowania przez studenta pracy dyplomowej oraz podczas egzaminu dyplomowego.

Dobór sposobów (metod) weryfikacji i oceny efektów uczenia się zdeteterminowany jest charakterem efektów uczenia się przewidzianych do osiągnięcia w ramach danego przedmiotu. Celem poszczególnych form zajęć realizowanych w ramach przedmiotu jest osiągnięcie przez studenta określonego poziomu efektów uczenia się w kategoriach: wiedza, umiejętności i kompetencje społeczne. Dlatego też metodę weryfikacji i oceny dostosowuje się do charakteru (kategorii) weryfikowanego i ocenianego efektu uczenia się (istnieje bowiem istotna różnica między „wiedzieć, jak coś zrobić”, a „umieć to zrobić”). Jeżeli efekty uczenia się dotyczą np. „mówienia”, metody weryfikacji powinny przewidywać wypowiedź ustną, np. rozmowę. Jeśli celem weryfikacji jest natomiast sprawdzenie umiejętności wykonania określonej czynności, metody weryfikacji powinny przewidywać przestrzeń do prowadzenia obserwacji lub narzędzia wykonania tej czynności. Przygotowując narzędzia weryfikacji efektów uczenia się nauczyciele akademicy i inne osoby prowadzące zajęcia bazują na zapisach Kart przedmiotów (które zawierają m.in. informacje o celach przedmiotu, przedmiotowych efektach uczenia się, treściach kształcenia, metodach weryfikacji i kryteriach oceny stopnia osiągnięcia poszczególnych efektów uczenia) oraz na wytycznych określonych w Zarządzeniu Rektora w sprawie *przygotowania narzędzi ewaluacji wyników procesu dydaktycznego*.

W zależności od charakteru (kategorii) weryfikowanego efektu uczenia, na etapie bieżącej weryfikacji i oceny osiąganych przez studenta efektów uczenia się, stosowane są m.in. następujące metody:

- kategoria „wiedza” – metody weryfikacji pisemnej (m.in. testy zawierające pytania zamknięte lub otwarte, testy wielokrotnego wyboru, testy wielokrotnej odpowiedzi, testy wyboru TAK\NIE, czy PRAWDA\FALSZ, testy dopasowania odpowiedzi, projekty, prezentacje, eseje, procesy pielęgnowania), metody weryfikacji ustnej bazujące na pytaniach otwartych,
- kategoria „umiejętności” – ćwiczenia (w tym laboratoryjne) bazujące na realizacji zadań i wykonywania czynności praktycznych lub rozwiązywaniu problemów (dodatkowo metoda problemowa, projektowa, metoda case study, metoda symulacji medycznej, metoda obserwacji, OSCE (Objective Structured Clinical Examination))

- kategoria „kompetencje społeczne” – metoda projektów, metoda obserwacji.

Kluczową metodą stosowaną na etapie bieżącej weryfikacji i oceny osiągniętych przez studenta efektów uczenia się podczas realizacji zajęć praktycznych i praktyk zawodowych jest metoda obserwacji postawy i zachowań oraz ocena umiejętności praktycznych w warunkach symulowanych i rzeczywistych, polegająca na analizie/obserwacji działania studenta w warunkach realizacji zadań wynikających z treści efektów uczenia się. Celem stosowania tej metody jest ocena stopnia wykonania przez studenta określonego (często wąsko zdefiniowanego) zadania związanego z wykorzystaniem praktycznych umiejętności. Wynik realizowanego zadania podlega ocenie ze względu na jego jakość oraz poprawność realizacji procedury zastosowanej do rozwiązania/wykonania zadania/czynności.

Końcowa weryfikacja i ocena osiągniętych przez studenta efektów uczenia się odbywa się na etapie przygotowania przez studenta pracy dyplomowej oraz podczas egzaminu dyplomowego. Z uwagi na praktyczny profil kształcenia wymagane jest przygotowanie przez studenta pracy dyplomowej w oparciu o analizę indywidualnego przypadku. Kryteria oceniania pracy dyplomowej odnoszą się do jej zawartości merytorycznej i wartości edytorskiej. Szczegółowe rozwinięcie zasad znajduje się w corocznie aktualizowanym Zarządzeniu Rektora w sprawie prac dyplomowych i egzaminów dyplomowych. Promotor pracy oraz recenzent dokonują niezależnie od siebie oceny pracy. Ocenie podlega m.in. związek treści z tytułem pracy, opanowanie techniki pisania pracy dyplomowej oraz poprawności stylistyczno-językowej, merytoryczna zawartość pracy, nowe ujęcie problemu/tematyki, dobór oraz wykorzystanie źródeł. Kolejnym etapem kontroli końcowej jest egzamin dyplomowy, składający się z części teoretycznej i praktycznej. Egzamin dyplomowy obejmuje weryfikację osiągniętych efektów uczenia się objętych programem studiów. Egzamin praktyczny polega na bezpośredniej obserwacji studenta demonstrującego umiejętności w czasie obiektywnego standaryzowanego egzaminu klinicznego (Objective Structured Clinical Examination, OSCE). Egzamin teoretyczny jest egzaminem ustnym i polega na udzieleniu przez studenta odpowiedzi na trzy pytania obejmujące wiedzę z podstaw pielęgniarstwa i pielęgniarstwa klinicznego (pielęgniarstwa internistycznego, chirurgicznego i pediatrycznego).

Ostatnim etapem kontroli końcowej jest obrona pracy dyplomowej, która obejmuje: zaprezentowanie pracy dyplomowej przez studenta oraz udzielenie odpowiedzi przez studenta na dwa pytania z zakresu pracy dyplomowej.

Podstawowymi sposobami dokumentowania efektów uczenia się osiągniętych przez studenta na różnych etapach procesu kształcenia są: prace egzaminacyjne i zaliczeniowe, zrealizowane projekty, dzienniki praktyk, praca dyplomowa. W celu zabezpieczenia tej dokumentacji osoby prowadzące zajęcia zobowiązane są do przekazania wszystkich prac etapowych studentów Sekretarzowi Zakładu. Prace te są przetrzymywane przez okres studiów oraz rok od ich zakończenia przez studentów. Dokumentacja praktyk zawodowych jest archiwizowana przez Biuro Praktyk Zawodowych, a prace dyplomowe są archiwizowane i przechowywane przez Dziekanat w teczkach studentów.

## **Katalog przedmiotów**

Niniejszy rozdział zawiera informacje o przedmiotach zawartych w planie studiów dla kierunku Pielęgniarstwo studia pierwszego stopnia, wraz z przypisaniem do nich efektów uczenia się (vide załącznik Matryca efektów uczenia się) i treści programowych zapewniających uzyskanie tych efektów, co zgodnie ze stanowiskiem interpretacyjnym nr 10/2022 Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej z dnia 9.06.2022 r., wypełnia obowiązek określony w § 3 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów, tj. „W programie studiów określa się (...) zajęcia lub grupy zajęć, niezależnie od formy ich prowadzenia, wraz z przypisaniem do nich efektów uczenia się i treści programowych zapewniających uzyskanie tych efektów”.

### **Nauki podstawowe**

#### Anatomia

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Brak

Treści kształcenia:

- Anatomia ogólna: płaszczyzny, osie i okolice ciała ludzkiego.
- Terminologia anatomiczna.

- Budowa anatomiczna układu mięśniowo – szkieletowego.
- Budowa anatomiczna układu krążenia.
- Budowa anatomiczne układu oddechowego.
- Budowa anatomiczna układu pokarmowego.
- Budowa anatomiczna układu moczowo – płciowego.
- Budowa anatomiczna układu nerwowego.
- Budowa anatomiczna układu limfatycznego.
- Budowa anatomiczna powłoki wspólnej, narządów zmysłów.
- Zróżnicowanie budowy anatomicznej w zależności od wieku.
- Specyfika naczyń żylnych, tętniczych, włosowatych, limfatycznych.
- Gruczoły wydzielania wewnętrznego.
- Płyn mózgowo – rdzeniowy i jego krążenie.

### Fizjologia

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Brak

Treści kształcenia:

- Istota procesów życiowych i ich umiejscowienie w strukturach organizmu człowieka. Budowa komórki.
- Energia jako podstawa procesów życiowych komórek, tkanek i narządów.
- Neurohormonalna regulacja procesów fizjologicznych.
- Fizjologia układu nerwowego.
- Fizjologia układu krążenia.
- Fizjologia układu mięśniowego.
- Fizjologia układu krwiotwórczego.
- Fizjologia układu oddechowego.
- Fizjologia układu moczowego.
- Fizjologia układu dokrewnego.
- Fizjologia układu pokarmowego.
- Znaczenie gospodarki wodno – elektrolitowej i kwasowo – zasadowej w utrzymaniu homeostazy ustroju.
- Fizjologia narządów zmysłów.
- Analiza podstawowych wyników badań – morfologia krwi, zapis EKG.
- Fizjologia układu rozrodczego.
- Znaczenie procesu fizjologicznego w funkcjonowaniu zdrowego organizmu i skutki kliniczne zaburzenia funkcji narządu/układu.

### Patologia

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Anatomia, Fizjologia

Treści kształcenia:

- Podstawowe pojęcia - zdrowie, choroba. Klasyfikacja chorób, konstrukcja rozpoznania klinicznego.
- Czynniki chorobotwórcze, mechanizm ich działania. Etiologia i patogeneza chorób cywilizacyjnych.
- Alergia, stany zapalne.
- Patofizjologia schorzeń układu krążenia z uwzględnieniem zaburzeń rytmu serca, niedotlenienia mięśnia sercowego i udarów mózgu.
- Krew jako tkanka płynna.
- Patologia chorób układu oddechowego.
- Choroby układu moczowego.
- Choroby kobiecego narządu rodneho.
- Choroby układu nerwowego.
- Patologia chorób układu pokarmowego.
- Zmiany postępowe i wsteczne.
- Apoptoza, neowascuklaryzacja.



- Profilaktyka i wczesna diagnostyka wybranych schorzeń nowotworowych.
- Patofizjologia gruczołów wewnętrznego wydzielania.
- Patologia chorób skóry.
- Wybrane jednostki chorobowe w oparciu o badanie podmiotowe, przedmiotowe i badania dodatkowe.
- Patofizjologia ostrej niewydolności nerek.
- Patomorfologia ogólna i szczegółowa w świetle osiągnięć współczesnej medycyny.
- Patologia transplantacyjna.
- Diagnostyka patomorfologiczna - rodzaje badań, cel i zasady wykonania.

### Genetyka

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Brak

Treści kształcenia:

- Budowa i funkcja kwasów nukleinowych. Mutacje i naprawa DNA. Ekspresja genów w komórkach prokariotycznych i eukariotycznych.
- Cechy kodu genetycznego, produkty ekspresji genów translacja i modyfikacja potranslacyjna białek. Ewolucja genomów. Inżynieria genetyczna.
- Chromosomy (budowa, liczba i kształt chromosomów, badanie kariotypu, prawidłowy kariotyp człowieka). Dziedziczenie mitochondrialne.
- Chromosomowa teoria dziedziczenia. Cytogenetyka. Mutacje genowe i chromosomowe. Czynniki mutagenne. Kancerogeneza środowiskowa.
- Przekazywanie informacji genetycznej komórkom potomnym, przebieg mitozy, przebieg mejozy, genetyczne znaczenie mejozy, spermatogeneza, oogeneza, zapłodnienie i lionizacja.
- Elementy genetyki klasycznej (prawa Mendla). Elementy embriologii, cytofizjologii i immunologii.
- Dziedziczenie autosomalne. Identyfikowania płci u człowieka. Kodowanie różnych cech między innymi grup krwi.
- Dziedziczenie sprzężone z płcią: dziedziczenie sprzężone z chromosomem Y, dziedziczenie recesywne sprzężone z chromosomem X, dziedziczenie dominujące sprzężone z chromosomem X.
- Możliwości diagnostyczne we wczesnym rozpoznawaniu chorób genetycznych. Diagnostyka preimplantacyjna i prenatalna. Mutacje genowe jako przyczyna nowotworów. Poradnictwo genetyczne.
- Zmienność i mutacje. Podstawy genetyki populacyjnej i wybrane zagadnienia z genetyki ewolucyjnej.
- Cykl życiowy komórki i jego zaburzenia, typy śmierci komórek: apoptoza.
- Terapia genowa. Komórki macierzyste.
- Genetyczne aspekty starzenia się oraz molekularne techniki badawcze.
- Genetyczne i środowiskowe uwarunkowania nowotworów.
- Choroby metaboliczne o podłożu genetycznym.
- Profilaktyka chorób uwarunkowanych genetycznie.

### Biochemia i biofizyka

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Brak

Treści kształcenia:

- Skład chemiczny organizmów żywych.
- Podstawy bioenergetyki i termodynamiki.
- Grupy funkcyjne. Budowa, właściwości i funkcje monosacharydów. Nukleozydy i nukleotydy. Podział, właściwości i funkcje aminokwasów. Wiązanie peptydowe - budowa i właściwości białek. Kwasy karboksylowe: budowa, funkcje i właściwości. Witaminy - podział i właściwości.
- Biofizyczne podstawy procesów krążenia, przewodnictwa nerwowego i wymiany gazowej. Wpływ temperatury, grawitacji, ciśnienia zewnętrznego, pola elektromagnetycznego i promieniowania jonizującego na organizm człowieka.
- Fizykochemiczne podstawy działania zmysłów wykorzystujących fizyczne nośniki informacji (fale dźwiękowe i elektromagnetyczne) – biofizyka procesu słyszenia i widzenia.

- Zasady pomiaru podstawowych wielkości biofizycznych. Obliczenia chemiczne. Zasady interpretacji wyniku laboratoryjnego.
- Wyznaczanie ekstynkcji i nieznanych stężeń wybranych roztworów makrocząsteczek. Budowa, zasada działania i wykorzystanie spektrofotometrów. Biofizyka płynów lepkich. Wyznaczanie współczynnika lepkości wybranych płynów i roztworów.
- Badanie wybranych właściwości biochemicznych i biofizycznych makrocząsteczek. Reakcje charakterystyczne dla aminokwasów, białek, węglowodanów, lipidów.
- Kinetyka reakcji nieenzymatycznych i enzymatycznych. Wyznaczanie szybkości reakcji i energii aktywacji.
- Podstawowe metody izolacji i analizy kwasów nukleinowych. Spektrofotometryczny pomiar stężenia i czystości RNA/DNA. Łańcuchowa reakcja polimerazy. Elektroforeza kwasów nukleinowych.
- Wykorzystanie metod biofizycznych i biochemicznych w diagnostyce wybranych stanów patologicznych.

### Mikrobiologia i parazytologia

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Brak

Treści kształcenia:

- Morfologia i fizjologia bakterii, wirusów i grzybów.
- Mikroflora fizjologiczna człowieka –charakterystyka.
- Metody stosowane w diagnostyce mikrobiologicznej.
- Charakterystyka wybranych bakterii wywołujących zakażenia układu oddechowego, pokarmowego, moczowo-płciowego, nerwowego i skóry.
- Wybrane zakażenia wirusowe u ludzi (HIV, AIDS, WZW).
- Drobnoustroje wywołujące choroby odzwierzęce.
- Wrażliwość mikroorganizmów na chemioterapeutyki.
- Podstawy diagnostyki grzybów.
- Zasady pobierania i przesyłanie materiałów do badań parazytologicznych.
- Parazytologia lekarska – drogi zakażenia pasożytami i objawy kliniczne. Układ pasożyt – żywiciel.
- Pierwotniaki układu pokarmowego, krwi, chłonki, układu moczowo-płciowego oraz tkanek narządowych.
- Przywry mono- i digeniczne oraz tasiemce (cykle życiowe, wywoływane choroby – objawy).
- Nicienie i roztocza (cykle życiowe, wywoływane choroby – objawy).
- Profilaktyka pierwszej fazy : działania swoiste i nieswoiste w prewencji chorób zakaźnych.
- Zasady sterylizacji i pracy w warunkach sterylnych.
- Budowa komórki bakteryjnej. Barwienie pozytywne i negatywne bakterii. Barwienie złożone metodą Grama. Wykonywanie preparatów mikroskopowych. Podstawy mikroskopowania.
- Podłoża mikrobiologiczne – zasady sterylnego przygotowanie pożywek. Metody otrzymywania czystych kultur. Posiewy bakterii na różne podłoża.
- Badanie mikrobiologiczne wody. Miano coli. Metody badania skuteczności związków dezynfekcyjnych wykorzystywanych w praktyce szpitalnej oraz antybiotyków.
- Pojęcia stosowane w mikrobiologii laboratoryjnej.

### Farmakologia

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Anatomia, Fizjologia, Patologia

Treści kształcenia:

- Podstawowe pojęcia z zakresu farmakologii, farmakodynamika i farmakokinetyka. Dawki, postaci leków, sposoby wprowadzania leków do organizmu. Losy leku w organizmie (LADME. Wpływ procesów chorobowych na LADME. Mechanizm działania leków. Wpływ procesów chorobowych na metabolizm i eliminację leków.
- Leki (i ich substancje czynne) stosowane w obręku mózgu. Leki (i ich substancje czynne) moczopędne. Leki hormonalne (i ich substancje czynne) stosowane w najczęstszych chorobach układu endokrynnego.
- Leki (i ich substancje czynne) układu cholinergicznego – cholinominytyki i cholinolityki. Leki psychotropowe (i ich substancje czynne): neuroleptyczne, przeciwdepresyjne i anksjolityczne. Leki przeciwhistaminowe i przeciwserotoninowe (i ich substancje czynne).

- Leki przeciwbólowe opiatowe, niesteroidowe leki przeciwzapalne (i ich substancje czynne). Wykaz substancji bardzo silnie działających (wykaz A), silnie działających (wykaz B) i środków odurzających (wykaz N) oraz substancji psychotropowych.
- Leki (i ich substancje czynne) stosowane w chorobach układu oddechowego oraz w chorobach układu pokarmowego.
- Leki (i ich substancje czynne) stosowane w chorobach układu sercowo-naczyniowego, nadciśnieniu, miażdżycy.
- Glikokortykosterydy (i ich substancje czynne) stosowane systemowo i miejscowo.
- Chemioterapia zakażeń drobnoustrojami.
- Krew i środki krwiozastępcze.
- Grupy leków ATC- przegląd i mechanizmy ich działania. Objawy niepożądane działania leków. Rozpoznawanie i reagowanie w sytuacjach niepożądanego działania. Interakcje między lekami, między lekami a żywnością. Lekozależność.
- Źródła informacji o lekach.
- Krew i środki krwiozastępcze.
- Zasady wystawiania recept na leki niezbędne do kontynuacji leczenia, w ramach realizacji zleceń lekarskich.
- Przygotowanie zapisu form recepturowych substancji leczniczych i środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego zleconych przez lekarza.
- Toksyczne działanie leków.

### Radiologia

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Anatomia, Fizjologia

Treści kształcenia:

- Historia radiologii. Wilhelm Rentgen-odkrywca promieniowania X.
- Diagnostyka obrazowa – rodzaje, wskazania, przeciwwskazania do badań poszczególnymi metodami.
- Ochrona przed promieniowaniem jonizującym, narażenie zawodowe, ochrona pacjenta i personelu przed nadmierną ekspozycją.
- Przygotowywanie chorego do badań radiologicznych, rozpoznawanie powikłań i opieka po badaniu.
- Radioterapia. Wskazania, powikłania, opieka nad chorym leczonym radioterapią.
- Rola i zadania pielęgniarki w pracowni diagnostyki obrazowej.
- Angiografia obwodowa z objęciem procedur zabiegowych.
- Ultrasonografia z zastosowaniem środków kontrastowych.

### **Nauki społeczne i humanistyczne**

#### Psychologia

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Brak

Treści kształcenia:

- Psychologiczne podstawy rozwoju człowieka, zaburzenia rozwojowe.
- Norma i patologia w zachowaniu człowieka.
- Człowiek w relacjach społecznych. Podstawy poznania społecznego.
- Wpływ choroby somatycznej i hospitalizacji na stan psychiczny człowieka.
- Stres i funkcjonowanie człowieka w sytuacjach trudnych. Pomoc psychologiczna w sytuacji stresu.
- Podstawowe procesy poznawcze i ich zaburzenia.
- Pojęcie emocje i motywacji, zaburzenia emocjonalne.
- Osobowość i temperament człowieka, zaburzenia osobowości.
- Istota, struktura i zjawiska zachodzące w procesie przekazywania i wymiany informacji oraz modele i style komunikacji interpersonalnej.
- Współpraca pielęgniarki z psychologiem.
- Techniki redukowania lęku, metody relaksacji.

- Mechanizmy zapobiegania zespołowi wypalenia zawodowego.

### Socjologia

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Brak

Treści kształcenia:

- Socjologia jako nauka o społeczeństwie.
- Interakcja społeczna i proces socjalizacji.
- Instytucje medyczne. Funkcje instytucji medycznych. Dysfunkcjonalność instytucji medycznych.
- Socjologiczne teorie zdrowia i choroby. Rola chorego. Choroba jako przeżycie.
- Problematyka dyskryminacji i rasizmu. Zapobieganie zjawiskom patologii społecznych.
- Wybrane zagadnienia dewiacyjne.
- Patologie wśród dzieci i młodzieży.
- Zjawiska nierówności i dyskryminacji klasowej, etnicznej i płci.
- Zapobieganie zjawiskom patologii społecznych, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.
- Odrębności kulturowe i religijne - rola pielęgniarki w kontaktach z różnymi grupami społecznymi.
- Rola pielęgniarki/pielęgniarsza w aspekcie wybranych zjawisk związanych z dyskryminacją, patologiami i dewiacjami.

### Pedagogika

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Brak

Treści kształcenia:

- Pedagogika jako nauka – przedmiot badań pedagogiki.
- Proces nauczania, kształcenia i wychowania. Empatia, asertywność a własna podmiotowość.
- Charakterystyka wybranych środowisk wychowawczych.
- Realizacja procesu wychowania w działalności zawodowej pielęgniarki w odniesieniu do pacjenta w sytuacji zagrożenia.
- Trudności wychowawcze. Dewiacje i patologie wśród dzieci i młodzieży. Zjawisko włączenia i wykluczenia społecznego osób niepełnosprawnych. Kształcenie integracyjne.
- Konceptje i teoretyczne podstawy edukacji zdrowotnej. Organizacja i metody pracy opiekuńczo- wychowawczej w wybranych zakładach opieki zdrowotnej.
- Miejsce edukacji zdrowotnej w profilaktyce i prewencji chorób oraz kształtowaniu prawidłowych zachowań zdrowotnych wobec różnych grup społecznych.
- Metodyka edukacji zdrowotnej: etapy, zasady, metody, środki dydaktyczne. Porada pielęgniarska.
- Proces samokształcenia i samowychowywania.
- Skuteczne rozpoznawanie potrzeb edukacyjnych w różnych grupach odbiorców usług pielęgniarskich.
- Konstruowanie programu edukacji zdrowotnej.

### Prawo medyczne

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Brak

Treści kształcenia:

- Prawo – podstawowe pojęcia. System prawa. Źródła prawa w Polsce i w Unii Europejskiej. Źródła prawa medycznego.
- Prawa człowieka.
- Prawa pacjenta w polskim systemie ochrony zdrowia. Karta Praw Pacjenta, Karta Praw Człowieka i Karta Praw Dziecka.
- Ustawodawstwo w systemie ochrony zdrowia, funkcjonowania systemu ochrony zdrowia, system ubezpieczeń zdrowotnych w Polsce i w Unii Europejskiej, polityki ochrony zdrowia w Polsce i w państwach członkowskich Unii Europejskiej. Świadczenia zdrowotne i zasady ich udzielania w Polsce.
- Formy organizacyjno-prawne prowadzenia działalności leczniczej w Polsce.
- Ustawowe zasady wykonywania zawodu pielęgniarki. Prawa i obowiązki pielęgniarki.

- Formy wykonywania zawodu pielęgniarki.
- Samorząd zawodowy pielęgniarek i położnych – struktura i zadania. Prawa i obowiązki członków samorządu zawodowego. Odpowiedzialność zawodowa pielęgniarki.
- Wybrane elementy prawa cywilnego, prawa pracy i prawa karnego. Odpowiedzialność cywilna, pracownicza i karna związana z wykonywaniem zawodu pielęgniarki.
- Kształcenie i doskonalenie zawodowe pielęgniarek. Organizacje pielęgniarskie krajowe i zagraniczne.

### Zdrowie publiczne

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Brak

Treści kształcenia:

- Tło historyczne powstania dziedziny „zdrowia publicznego”. Stare i współczesne ujęcie „zdrowia publicznego”. Koncepcje zdrowia publicznego.
- Podstawowe pojęcia dotyczące zdrowia i choroby.
- Promocja zdrowia, profilaktyka a zdrowie publiczne.
- Narodowy Program Zdrowia – cele i zadania.
- Ocena stanu zdrowia populacji.
- Choroby społeczne i cywilizacyjne.
- Rodzina, środowisko nauczania, środowisko pracy w ujęciu zdrowia publicznego.
- Programy profilaktyczne. Populacyjne badania przesiewowe.
- Systemy opieki medycznej w Polsce i na świecie - organizacja i finansowanie.
- Zasady funkcjonowania rynku usług medycznych w Polsce i wybranych krajach UE.
- Międzynarodowe klasyfikacje statystyczne (ICD-10, ICD-9, ICF, ICD-11)
- Pielęgniarskie działania prozdrowotne w środowisku zamieszkania, edukacji i pracy.

### Język angielski

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Brak

Treści kształcenia:

- Rozwijanie zasobów słownictwa zgodnie z podręcznikiem obowiązującym na danym poziomie, z uwzględnieniem słownictwa z obszaru kierunku studiów (niezbędnych w komunikacji z pacjentem, jego rodziną i personelem medycznym).
- Struktury gramatyczne zgodne z podręcznikiem obowiązującym na danym poziomie.
- Ćwiczenie rozumienia tekstu pisanego zgodnie z podręcznikiem obowiązującym na danym poziomie, z uwzględnieniem tematyki z obszaru kierunku studiów.
- Ćwiczenie rozumienia tekstu ze słuchu zgodnie z podręcznikiem obowiązującym na danym poziomie.
- Rozwijanie umiejętności przygotowania wypowiedzi ustnych (np. prezentacji) zgodnie z podręcznikiem obowiązującym na danym poziomie, z uwzględnieniem tematyki z obszaru kierunku studiów.
- Rozwijanie umiejętności przygotowania wypowiedzi pisemnych zgodnie z podręcznikiem obowiązującym na danym poziomie, z uwzględnieniem tematyki z obszaru kierunku studiów.

## **Nauki w zakresie podstaw opieki pielęgniarskiej**

### Podstawy pielęgniarstwa

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Brak

Treści kształcenia:

- Podstawowe wiadomości dotyczące pielęgniarstwa, tło historyczne, pielęgniarstwo tradycyjne i nowoczesne. Zdrowie – uwarunkowania, potrzeby zdrowotne i ich zaspokajanie.
- Uwarunkowania rozwoju pielęgniarstwa z perspektywy czasu na tle transformacji opieki.
- Współczesne pielęgniarstwo w wymiarze teoretycznym i praktycznym oraz proces jego profesjonalizacji.
- Funkcje zawodowe pielęgniarki. Rola społeczna i zawodowa pielęgniarki.

- Proces pielęgnowania (istota, etapy, zasady stosowania) i primary nursing (istota, odrębności).
- Teorie i modele pielęgnowania (F. Nightingale, V. Henderson, D. Orem, C. Roy, J. Watson, B. Neuman, H. Peplau, M. Leininger).
- EBNP – praktyka pielęgniarstwa oparta na dowodzie naukowym.
- Rodzaje diagnoz pielęgniarstwa, klasyfikacje diagnoz pielęgniarstwa.
- Różnicowanie zadań pielęgniarki w opiece nad pacjentem zdrowym, zagrożonym chorobą, chorym i o niepomyślnym rokowaniu.
- Standard, procedura, instrukcja, algorytm – istota i znaczenie w pracy pielęgniarki.
- Różnicowanie udziału pielęgniarki w zespole interdyscyplinarnym w procesie promowania zdrowia, profilaktyki, diagnozowania, leczenia i rehabilitacji.
- Istota, cel, wskazania, przeciwwskazania, niebezpieczeństwa, obowiązujące zasady i struktura wykonywania podstawowych czynności pielęgniarstwa w wybranych sytuacjach klinicznych.
- Przyjęcie chorego do szpitala i do oddziału. Zapewnianie opieki i wsparcia w procesie terapeutycznym – opiekuńczym w okresie hospitalizacji.
- Pielęgnowanie zindywidualizowane w aspekcie holistycznego podejścia do pacjenta i jego rodziny.
- Działania z zakresu profilaktyki zakażeń.
- Działania profilaktyczne – pielęgnacyjne oraz związane z zapewnieniem komfortu i bezpiecznym przemieszczaniem pacjenta.
- Działania opiekuńcze w zakresie higieny osobistej i otoczenia pacjenta.
- Pielęgniarstwo diagnostyczne – leczniczo – rehabilitacyjne.
- Działania diagnostyczne – pielęgnacyjne w opiece nad dzieckiem.
- Procedury pielęgniarstwa wykonywane w obrębie przewodu pokarmowego.
- Zabiegi leczniczo – diagnostyczne oraz wspomagające wydalanie moczu, zabiegi doodbytnicze.
- Działania leczniczo – profilaktyczne w opiece przed i pooperacyjnej.
- Udział pielęgniarki w zabiegach płukania wybranych narządów.
- Indywidualna i zbiorcza dokumentacja placówek medycznych.
- Klasyczne i alternatywne metody bandażowania.
- Kąpiele lecznicze, pielęgnacja skóry i jej wytworów. Stosowanie czepca przeciwwszawicznego.
- Zabiegi przeciwzapalne.
- Ćwiczenia czynne ogólnoustrojowe.
- Ustalenie celów i planu opieki nad pacjentem. Realizacja opieki pielęgniarstwa z uwzględnieniem zapotrzebowania pacjenta na opiekę oraz preferencji pacjenta i jego rodziny.
- Monitorowanie stanu zdrowia pacjenta. Pomiar podstawowych parametrów życiowych. Dokonywanie bieżącej i końcowej oceny stanu zdrowia pacjenta i skuteczności działań pielęgniarstwa.
- Udział pielęgniarki w pobieraniu materiału do badań, wykonywanie testów diagnostycznych.
- Podawanie leków różnymi drogami.
- Działania diagnostyczno-lecznicze z użyciem długotrwałego dostępu naczyniowego.

### Etyka zawodu pielęgniarki

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Brak

Treści kształcenia:

- Etyka - przedmiot, podstawowe pojęcia.
- Funkcje i źródła etyki. Klasyfikacja teorii etycznych. Etyka zawodu pielęgniarki.
- Moralność a etyka zawodowa, normy moralne jako dyrektywy etyki normatywnej pielęgniarstwa. Zasady etycznego postępowania pielęgniarki. Dylematy etyczne w pracy pielęgniarki.
- Aksjologia jako teoria wartości istotnych w pielęgniarstwie.
- Kodeks etyki zawodowej pielęgniarek i położnych.
- Odpowiedzialność zawodowa pielęgniarki.
- Prawa człowieka – prawa pacjenta jako prawa moralne w praktyce pielęgniarstwa. Analiza dokumentów: Karta Praw Pacjenta, Karta Praw Człowieka, Karta Praw Dziecka, prawa chorych psychicznie, prawa umierającego.

- Wybrane zagadnienia z bioetyki.

### Promocja zdrowia

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Zdrowie publiczne, Psychologia, Pedagogika

Treści kształcenia:

- Paradygmaty zdrowia i ich wpływ na promocję zdrowia i profilaktykę zdrowotną. Zachowania zdrowotne.
- Profilaktyka, promocja zdrowia oraz styl życia – podstawowe informacje.
- Determinanty zdrowia.
- Polityka państwa w zakresie promocji zdrowia. Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025 – cele strategiczne i operacyjne. Programy promocji zdrowia Światowej Organizacji Zdrowia.
- Zasady konstruowania programów promocji zdrowia i edukacji zdrowotnej.
- Wspieranie jednostki i rodziny w utrzymaniu zdrowia. Zadania pielęgniarstwa w promocji zdrowia.
- Dostosowywanie do potrzeb zdrowotnych programów i innych przedsięwzięć edukacji zdrowotnej.
- Edukowanie pacjentów z różnymi jednostkami chorobowymi.
- Ocena potencjału zdrowotnego pacjenta i jego rodziny z wykorzystaniem swoistej metodyki.
- Edukowanie pacjenta w aspekcie samokontroli stanu zdrowia.
- Planowanie działań w zakresie kształtowania zachowań sprzyjających zdrowiu, opracowanie konspektu do zajęć edukacyjnych dla wybranej grupy odbiorców.
- Umiejętność rozpoznawania zachowań zdrowotnych pacjenta w kontekście czynników ryzyka chorób wynikających ze stylu życia.

### Podstawowa Opieka Zdrowotna

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Anatomia, Fizjologia, Psychologia, Socjologia, Pedagogika, Zdrowie publiczne, Podstawy pielęgniarstwa, Badania fizykalne, Promocja zdrowia, Organizacja pracy pielęgniarstwa

Treści kształcenia:

- Podstawowa Opieka Zdrowotna w Polsce i na świecie. System zarządzania informacją w POZ.
- Świadczenia zdrowotne w zakresie POZ. Zasady finansowania świadczeń pielęgniarstwa w POZ. Podstawy prawne i formy organizacyjne prowadzenia działalności gospodarczej przez pielęgniarstwa w POZ.
- Funkcje i zadania pielęgniarstwa oraz innych członków zespołu POZ. Modele opieki środowiskowo - rodzinnej. Determinanty i mierniki jakości POZ; akredytacja w POZ.
- Rozpoznanie problemów zdrowotnych i społecznych jednostki, rodziny i społeczności lokalnej.
- Standardy i procedury pielęgniarstwa w POZ. Zasady zawierania umów z NFZ oraz wypisywania recept na leki i środki spożywcze specjalnego przeznaczenia oraz wniosków na wyroby medyczne. Porada pielęgniarstwa w POZ.
- Genogram rodziny – zapis graficzny dla celów profilaktyki i opieki pielęgniarstwa.
- Promocja zdrowia i profilaktyka chorób w praktyce pielęgniarstwa POZ.
- Choroba jako czynnik zmian w rodzinie.
- Planowanie i realizacja opieki pielęgniarstwa w środowisku domowym we współpracy z pacjentem, rodziną, grupami wsparcia i społecznością lokalną.
- Edukacja zdrowotna i profilaktyka w szkole. Dziecko chore i niepełnosprawne w szkole.
- Praca pielęgniarstwa POZ w oparciu o proces pielęgniarstwa. Planowanie opieki pielęgniarstwa w POZ w oparciu o Międzynarodową Klasyfikację Praktyki Pielęgniarstwa (ICNP®)
- Opieka koordynowana na poziomie POZ.
- Organizacja, planowanie i monitorowanie opieki zdrowotnej nad dziećmi i młodzieżą w szkole.
- Prowadzenie dokumentacji medycznej z zakresu opieki zdrowotnej nad uczniami.
- Standard wyposażenia gabinetu pielęgniarstwa POZ. Produkty lecznicze podawane w POZ oraz ich możliwe działania niepożądane.
- Specyfika realizowania świadczeń medycznych w trybie teleporad.
- Zadania pielęgniarstwa w środowiskowej edukacji zdrowotnej, przygotowanie do roli edukatora zdrowia wobec jednostki i rodziny w środowisku zamieszkanie podopiecznego.

### Dietetyka

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Anatomia, Fizjologia

Treści kształcenia:

- Metody oceny stanu żywienia i stanu odżywiania chorego w różnym wieku.
- Podstawy żywienia człowieka. Bilans energetyczny organizmu. Podstawowa przemiana materii, całkowita przemiana materii, BMI.
- Składniki odżywcze i ich znaczenie w żywieniu człowieka w warunkach zdrowia i choroby. Procesy trawienia i wchłaniania składników pokarmowych. Gospodarka wodno- elektrolitowa w organizmie. Zasady racjonalnego żywienia (piramida żywieniowa).
- Planowanie żywienia w oparciu o środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego.
- Podstawy prawne pracy pielęgniarki w udzielaniu porad żywieniowych i edukacji pacjenta.
- Zasady wystawiania recept na środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego zgodnie z zakresem uprawnień pielęgniarki.
- Żywienie dojelitowe i pozajelitowe. Żywienie chorych ze zwiększonym zapotrzebowaniem energetycznym.
- Wystawianie recept w oparciu o aktualnie obowiązujące przepisy prawa.
- Środki spożywcze specjalnego przeznaczenia stosowane u osób zdrowych i chorych w różnym wieku.
- Charakterystyka etapów rozwojowych człowieka (z uwzględnieniem okresu ciąży, laktacji) pod kątem zmieniającego się zapotrzebowania na składniki odżywcze i energetyczne.
- Klasyfikacja i charakterystyka diet, dietoterapia w wybranych jednostkach chorobowych.

### Organizacja pracy pielęgniarskiej

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Podstawy pielęgniarstwa cz. I

Treści kształcenia:

- Organizacja pielęgniarskiego stanowiska pracy. Koncepcje stanowiska pracy. Proces adaptacji zawodowej.
- Organizacja pracy własnej i zespołowej. Cykl działania zorganizowanego.
- Zasady ergonomii w środowisku pracy pielęgniarki.
- Jakość w opiece pielęgniarskiej.
- Ścieżka kariery zawodowej.
- Analiza środowiska pracy – zagrożenia, wypadki przy pracy, choroby zawodowe.
- Standardy i procedury w praktyce pielęgniarskiej.
- Praca w zawodzie pielęgniarki/ pielęgniarsza - możliwość rozwoju i sukcesu w wielu gałęziach sektora medycznego.

### Badanie fizykalne

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Anatomia, Fizjologia, Patologia

Treści kształcenia:

- Kolejność postępowania w badaniu fizykalnym pacjenta.
- Przeprowadzanie i dokumentacja badania podmiotowego i przedmiotowego.
- Podstawowe pomiary wykonywane w trakcie badania fizykalnego.
- Badanie fizykalne poszczególnych układów i narządów pacjenta.
- Wykorzystanie systemów teleinformatycznych i systemów łączności w badaniu fizykalnym.
- Badanie fizykalne dziecka. Badanie fizykalne pacjenta geriatrycznego.
- Podstawowe pomiary w badaniu fizykalnym.
- Analiza wyników badania podmiotowego i przedmiotowego pacjenta.

### Zakażenia szpitalne

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Mikrobiologia i parazytologia

Treści kształcenia:



- Zakażenia szpitalne, regulacje prawne, definicja, podział, źródła i drogi szerzenia się zakażeń, czynniki ryzyka. Monitoring zakażeń i nadzór epidemiologiczny.
- Podstawy mikrobiologii z uwzględnieniem wybranych grup drobnoustrojów, takich jak gronkowce, pałeczki Gram-ujemne, enterokoki, wirusy, grzyby i priony. Zasady pobierania materiału do badań mikrobiologicznych.
- Zjawisko lekooporności, przykłady bakterii wielolekoopornych ze szczególnym uwzględnieniem szczepów CPE. Rejestracja czynników alarmowych. Polityka antybiotykowa. Postępowanie w ognisku epidemicznym.
- Profilaktyka zakażeń szpitalnych.
- Mechanizmy odporności. Szczepienia ochronne jako jeden z istotnych elementów profilaktyki zakażeń i chorób zakaźnych. Ekspozycja zawodowa – zasady postępowania.

### System informacji w ochronie zdrowia

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Brak

Treści kształcenia:

- Zintegrowany system informacyjny opieki zdrowotnej. Podstawy prawne gromadzenia i przetwarzania informacji w systemie ochrony zdrowia.
- Zarządzanie bazami danych w medycznych systemach informatycznych.
- Rejestry medyczne i dziedzinowe systemy teleinformatyczne w ochronie zdrowia.
- Elektroniczna dokumentacja medyczna – przetwarzanie, przechowywanie i udostępnianie.
- Terminologia referencyjna i jej zastosowanie w praktyce pielęgniarstwa.
- Telemedycyna i e-Zdrowie. Innowacje w pielęgniarstwie – Telenursing, Teleopieka.
- Transmisja informacji medycznych w diagnostyce i systemie ratownictwa medycznego.
- Technologie informatyczne wspierające rozwój badań naukowych w pielęgniarstwie.
- Bezpieczeństwo informacji medycznej. RODO
- SZOI - System Zarządzania Obiegiem Informacji.
- AP-KOLCE - Centralne Kolejki Oczekujących.
- CeZ - Centrum e-Zdrowia.

### Język migowy (zajęcia fakultatywne do wyboru)

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Psychologia

Treści kształcenia:

- Przyczyny zaburzeń słuchu i mowy w kontekście porozumiewania się. Znaczenie wczesnego wykrywania zaburzeń mowy.
- Sposoby i środki komunikowania się osób z uszkodzeniem słuchu. Zasady komunikacji z pacjentem niesłyszącym.
- Znaki daktylograficzne: statyczne, dynamiczne, liczbowe i idiograficzne w zakresie gromadzenia informacji o sytuacji zdrowotnej pacjenta.
- Posługiwanie się znakami języka migowego w opiece nad pacjentem głuchoniemym. Przygotowanie pacjenta do świadomego uczestnictwa w procedurach medyczno-opiekuńczych.
- Posługiwanie się językiem migowym w zakresie terminologii sytuacyjnej: zbieranie wywiadu, udzielanie świadczeń opiekuńczo - pielęgnacyjnych, udzielanie pierwszej pomocy, przekazywanie informacji rodzinie.

### Współpraca w zespołach opieki zdrowotnej (zajęcia fakultatywne do wyboru)

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Podstawy pielęgniarstwa, Prawo medyczne, Organizacja pracy pielęgniarstwa

Treści kształcenia:

- Definicja zespołu, role w zespole oraz czynniki warunkujące współpracę i współdziałanie. Zachowania pozytywne i negatywne w zespole.
- Metody pracy własnej i zespołowej w systemie opieki zdrowotnej.
- Znaczenie motywowania i przywództwa w pracy zespołowej. Rola lidera.

- Efektywność pracy zespołu w zależności od stylu zarządzania, kultury organizacyjnej i zarządzania zmianą. Metody oceny efektywności pracy zespołu.
- Proces podejmowania decyzji.
- Źródła i rodzaje konfliktów w pracy zespołowej.
- Metody rozwiązywania problemów w zespołach pracowniczych.
- Strategie i techniki negocjowania.

### **Nauki w zakresie opieki specjalistycznej**

#### Choroby wewnętrzne i pielęgniarstwo internistyczne

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Anatomia, Fizjologia, Podstawy pielęgniarstwa, Badania fizykalne, Organizacja pracy pielęgniarstwa, Farmakologia

Treści kształcenia:

- Etiologia, patogenez, objawy kliniczne, rozpoznanie i leczenie chorób układu krążenia.
- Stany nagłe i zagrażające życiu w kardiologii.
- Zasady postępowania pielęgniarstwa w ostrym zespole wieńcowym (OZW). Pielęgnowanie pacjenta po leczeniu inwazyjnym choroby niedokrwiennej serca.
- Etiologia, patogenez, objawy kliniczne, rozpoznanie i leczenie chorób pulmonologicznych.
- Etiologia, patogenez, objawy kliniczne, rozpoznanie i leczenie chorób układu pokarmowego.
- Wybrane schorzenia wątroby i trzustki: niewydolność i marskość wątroby, wirusowe zapalenie wątroby, ostre i przewlekłe zapalenie trzustki.
- Etiologia, patogenez, objawy kliniczne, rozpoznanie i leczenie chorób układu moczowego.
- Etiologia, patogenez, objawy kliniczne, rozpoznanie i leczenie chorób układu dokrewnego.
- Etiologia, patogenez, objawy kliniczne, rozpoznanie i leczenie chorób krwi i układu krwiotwórczego.
- Etiologia, patogenez, objawy kliniczne, rozpoznanie i leczenie chorób układu ruchu.
- Podstawy badania podmiotowego i przedmiotowego pacjenta w chorobach wewnętrznych. Podstawowe badania diagnostyczne w kardiologii. Badania laboratoryjne oraz obrazowe w diagnostyce chorób wewnętrznych.
- Rola i zadania pielęgniarki w procesie profilaktyki, diagnostyki i leczenia najczęstszych chorób układu oddechowego, układu sercowo - naczyniowego, układu moczowego, układu krwiotwórczego, układu pokarmowego, układu endokrynnego.
- Opieka pielęgniarstwa nad pacjentami ze schorzeniami reumatycznymi.
- Zadania edukacyjne i opiekuńcze pielęgniarki wobec pacjenta z cukrzycą.
- Zasady wykonywania badań EKG – interpretacja krzywej EKG.
- Zadania pielęgniarki wobec chorego hospitalizowanego z powodu chorób internistycznych.
- Poradnictwo w zakresie samoopieki w wybranych chorobach internistycznych.

#### Pediatryka i pielęgniarstwo pediatryczne

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Anatomia, Fizjologia, Patologia, Podstawy pielęgniarstwa, Pedagogika, Farmakologia

Treści kształcenia:

- Podstawy augsologii i charakterystyka poszczególnych okresów rozwojowych dziecka.
- Zależności między długością trwania ciąży a rozwojem płodu. Skala Apgar.
- Patofizjologia okresu noworodkowego.
- Patofizjologia, objawy kliniczne, leczenie chorób układu krążenia u dzieci.
- Patofizjologia, objawy kliniczne, leczenie chorób układu nerwowego u dzieci.
- Patofizjologia, objawy kliniczne, leczenie chorób układu moczowego u dzieci.
- Patofizjologia, objawy kliniczne, leczenie chorób układu pokarmowego u dzieci.
- Wybrane zagadnienia z endokrynologii dziecięcej.
- Niedoczynność i nadczynność tarczycy. Cukrzyca. Zespół Cushinga. Zaburzenia hormonalne ze strony przysadki.

- Choroby metaboliczne wieku dziecięcego – etiologia, patogeneza, obraz kliniczny, leczenie.
- Patofizjologia, objawy kliniczne, leczenie chorób układu krwiotwórczego u dzieci.
- Choroby pasożytnicze wieku dziecięcego.
- Choroby zakaźne wieku dziecięcego – szczepienia ochronne.
- Zadania pielęgniarki wobec dziecka hospitalizowanego i jego rodziców.
- Pielęgowanie dziecka w wybranych chorobach wieku rozwojowego (chorobach układu moczowego, chorobach układu krążenia, chorobach układu nerwowego, chorobach układu oddechowego, chorobach układu krwiotwórczego, chorobach układu pokarmowego).
- Zasady profilaktyki i żywienia dziecka w wybranych chorobach metabolicznych.
- Udział pielęgniarki w opiece nad dzieckiem niepełnosprawnym.
- Problemy pielęgnacyjne u dziecka z wadami rozwojowymi twarzy i twarzy.
- Problemy pielęgnacyjne dziecka z cukrzycą.
- Specyficzne problemy w opiece nad dzieckiem z chorobą nowotworową.
- Udział pielęgniarki we wczesnej diagnostyce zaburzeń rozwoju dziecka.
- Podstawy opieki nad noworodkiem i wcześniakiem.
- Standardy i procedury stosowane w opiece nad dzieckiem zdrowym i chorym.
- Udział pielęgniarki w promocji zdrowia oraz w działaniach profilaktycznych wobec populacji wieku rozwojowego.
- Reakcja dziecka i rodziców w obliczu choroby i konieczności hospitalizacji.
- Pielęgniarska ocena stanu zdrowia dziecka, jej znaczenie w diagnostyce i planowaniu opieki w wybranych chorobach wieku rozwojowego.
- Zasady pielęgnacji skóry dziecka.
- Ocena rozwoju psychofizycznego dziecka – bilans zdrowia dziecka.

#### Chirurgia i pielęgniarstwo chirurgiczne

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Anatomia, Fizjologia, Patologia, Podstawy pielęgniarstwa, Badania fizykalne, Psychologia, Farmakologia, Organizacja pracy pielęgniarstwa

Treści kształcenia:

- Nowoczesne metody diagnozowania i leczenia w chirurgii.
- Rany: rodzaje, podział, ocena, leczenie. Amputacje.
- Oparzenia i odmrożenia.
- Urazy oraz choroby chirurgiczne narządu ruchu - przyczyny, metody postępowania diagnostyczno-terapeutycznego.
- Urazy oraz choroby chirurgiczne jamy brzusznej.
- Choroby endokrynne leczone chirurgicznie.
- Urazy oraz choroby czaszkowo-mózgowe. Uszkodzenia oraz choroby chirurgiczne kręgosłupa i rdzenia kręgowego.
- Choroby układu oddechowego leczone chirurgicznie.
- Choroby układu krążenia leczone chirurgicznie.
- Choroby układu pokarmowego wymagające interwencji chirurgicznej.
- Choroby narządów moczowo-płciowych leczone chirurgicznie.
- Patofizjologia, objawy kliniczne oraz powikłania chirurgiczne chorób nowotworowych.
- Zasady leczenia krwią i środkami krwiozastępczymi.
- Przyjęcie pacjenta do oddziału. Postępowanie przedoperacyjne.
- Zasady żywienia chorych w oddziale chirurgicznym.
- Obserwacja i pielęgnowanie chorego po zabiegu operacyjnym z uwzględnieniem rodzaju znieczulenia i metody operacyjnej.
- Przygotowanie oraz pielęgnacja pacjenta po zabiegu w obrębie gruczołu tarczowego.
- Przygotowanie oraz pielęgnacja pacjenta po zabiegu w obrębie jamy brzusznej.
- Pielęgowanie pacjenta po urazie czaszkowo – mózgowym.
- Pielęgowanie pacjenta po operacji narządu ruchu.

- Przygotowanie oraz pielęgnacja pacjenta po zabiegu w obrębie klatki piersiowej.
- Pielęgnacja osób z oparzeniami.
- Udział pielęgniarki w terapii bólu.
- Pielęgnacja pacjentów w wybranych stanach zagrożenia życia w chirurgii.
- Opieka pielęgniarska nad pacjentem ze schorzeniami naczyń obwodowych: tętnicznych i żylnych.
- Opieka pielęgniarska nad chorym z wyłonioną stomią jelitową i urostomią.
- Urazy termiczne – opieka pielęgniarska.
- Opieka pielęgniarska nad chorym w systemie „chirurgii jednego dnia”.
- Opieka nad pacjentkami po mastektomii.
- Pielęgnowanie chorych z endoprotezą stawu biodrowego, opieka przed i pooperacyjna, rola wczesnego usprawniania pacjentów.
- Przygotowywanie chorego do zabiegu operacyjnego w trybie nagłym i planowym.
- Zasady przygotowania chorego do badań diagnostycznych w różnych stanach chirurgicznych i opieka w trakcie i po badaniu, profilaktyka powikłań.
- Problemy pielęgnacyjne pacjentów przed i po zabiegu chirurgicznym.
- Czynniki zwiększające ryzyko okołoperacyjne, ocena zagrożeń stanu zdrowia i życia chorego.

#### Położnictwo, ginekologia i pielęgniarstwo położniczo – ginekologiczne

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Anatomia, Fizjologia, Patologia, Badanie fizykalne, Podstawy pielęgniarstwa, Organizacja pracy pielęgniarskiej, Choroby wewnętrzne i pielęgniarstwo internistyczne, Promocja zdrowia

Treści kształcenia:

- Biologia rozrodu. Antykoncepcja. Niepłodność małżeńska jako problem medyczny i społeczny.
- Fizjologia porodu i połogu. Zmiany ogólnoustrojowe i sterowanie hormonalne w ciąży. Współczesne metody diagnostyczne w fizjologii i patologii ciąży. Symptomatologia krwawień w ciąży wczesnej i później. Wybrane zagadnienia z patologii ciąży.
- Ciąża wysokiego ryzyka. Poród patologiczny. Zaburzenie mechanizmu porodowego. Poród przedwczesny. Konflikt serologiczny. Gestoza EPH. Cukrzyca. Łożysko przodujące. Niedokrwistość.
- Etiopatogeneza, objawy kliniczne, przebieg, leczenie, rokowanie w wybranych schorzeniach ginekologicznych. Badania diagnostyczne w położnictwie i ginekologii.
- Nowotwory narządu rodowego oraz gruczołu piersiowego u kobiet.
- Zasady organizacji opieki ginekologiczno – położniczej. Opieka pielęgniarska nad kobietą w różnych okresach jej życia.
- Cykl płciowy, uwarunkowania hormonalne. Zapłodnienie. Rozwój zarodka ludzkiego. Metody regulacji poczęć. Przygotowanie do rodzicielstwa, cel i zasady opieki przedkonceptyjnej.
- Rozpoznanie i czas trwania ciąży. Ciąża przenoszona. Opieka przedporodowa. Badania laboratoryjne i fizykalne. Edukacja ciężarnej odnośnie higieny, odżywiania, profilaktyki zakażeń, zażywania leków.
- Planowanie opieki nad kobietą w ciąży fizjologicznej i połogu. Poród fizjologiczny. Okresy porodu, postępowanie.
- Opieka pielęgniarska nad noworodkiem donoszonym i wcześniakiem.
- Udział pielęgniarki w rozpoznawaniu zaburzeń dotyczących sfery psychicznej u położnicy oraz u pacjentek w przebiegu chorób ginekologicznych.
- Rozwiązywanie najczęstszych problemów ciężarnej/rodzącej z krwawieniem. Pielęgnowanie i przygotowanie do samopielęgnowania ciężarnych z zagrażającym porodem przedwczesnym. Pielęgnowanie ciężarnych w stanie przedrzucawkowym. Opieka nad ciężarną, rodzącą, położnicą w rzucawce. Obserwacja i pielęgnowanie położnicy w połogu powikłanym.
- Działania edukacyjne dotyczące promocji karmienia piersią.
- Standardy pielęgnowania i procedury pielęgniarstwa stosowane dla potrzeb opieki ginekologiczno – położniczej.
- Rozpoznawanie czynników ryzyka, zagrożeń zdrowotnych i problemów pielęgnacyjno – opiekuńczych u kobiet w zależności od wieku i sytuacji zdrowotnej.

Psychiatria i pielęgniarstwo psychiatryczne

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Psychologia, Pedagogika, Etyka zawodu pielęgniarki, Podstawy pielęgniarstwa, Badania fizykalne, Choroby wewnętrzne i pielęgniarstwo internistyczne, Organizacja pracy pielęgniarstwa, Promocja zdrowia

Treści kształcenia:

- Etiologia, patogeneza i obraz kliniczny zaburzeń psychicznych. Omówienie wybranych schorzeń i zaburzeń psychicznych (schizofrenia, psychoza, zespół maniakalny, nerwica, depresja z tendencjami samobójczymi).
- Organizacja opieki psychiatrycznej w świetle obowiązujących przepisów prawnych. Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego i zastosowaniu przymusu bezpośredniego.
- Substancje psychoaktywne – symptomatologia wybranych zespołów uzależnień.
- Nowoczesne metody diagnostyki i terapii w psychiatrii. Leczenie farmakologiczne w psychiatrii.
- Zaburzenia odżywiania: bulimia, anoreksja. Stany nagłe w psychiatrii.
- Zaburzenia psychiczne u dzieci (zespół nadpobudliwości psychoruchowej – ADHD, zespoły lękowe, zespół Aspergera, Autyzm).
- Udział pielęgniarki w profilaktyce, diagnozowaniu i kompleksowej terapii chorób psychicznych.
- Specyfika problemów pielęgniarstwa w opiece nad chorym psychicznie w zależności od wieku pacjenta, rozpoznania klinicznego, rodzaju i etapu leczenia: pacjent w wieku rozwojowym, pacjent dorosły, pacjent geriatryczny, pacjent psychotyczny, z zaburzeniami nerwicowymi, uzależniony, z zaburzeniami osobowości, zaburzeniami odżywiania.
- Sposoby przeżywania choroby, hospitalizacji i radzenia sobie w sytuacjach trudnych – rola pielęgniarki w obserwacji pacjenta psychiatrycznego.
- Rodzaje standardów i procedur stosowanych w opiece psychiatrycznej.
- Pielęgnacja chorego z majaczeniem alkoholowym.
- Pielęgnacja pacjenta z zaburzeniami odżywiania: anoreksja, bulimia.
- Zadania pielęgniarki w opiece nad dzieckiem z zaburzeniami zachowania (zaburzenia koncentracji, trudności szkolne, autoagresja, agresja). Rola pielęgniarki w opiece nad dzieckiem autystycznym i z zespołem Aspergera.
- Udział pielęgniarki w psychoterapii, psychoedukacji i rehabilitacji pacjentów z zaburzeniami psychicznymi.
- Teorie pielęgnowania stosowane w opiece nad pacjentem leczonym psychiatrycznie.
- Formy pomocy, wsparcia i opieki nad chorym psychicznie – grupy wsparcia, kluby, stowarzyszenia pacjentów i rodzin chorych psychicznie.
- Zasady podawania i przechowywania leków psychotropowych. Rozpoznawanie skutków ubocznych po stosowaniu leków psychotropowych.

Anestezjologia i pielęgniarstwo w zagrożeniu życia

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Anatomia, Fizjologia, Patologia, Farmakologia, Psychologia, Radiologia, Badania fizykalne, Podstawy pielęgniarstwa, Organizacja pracy pielęgniarstwa, Choroby wewnętrzne i pielęgniarstwo internistyczne, Chirurgia i pielęgniarstwo chirurgiczne

Treści kształcenia:

- Rozpoznawanie stanów zagrożenia życia.
- Anestezja. Rodzaje znieczulenia. Przygotowanie pacjenta do znieczulenia, opieka w trakcie i po zabiegu.
- Intensywny nadzór metodami bezprzyrządowymi i przyrządowymi. Postępowanie w ostrych stanach zagrożenia życia.
- Metody i przyrządy stosowane do udrażniania dróg oddechowych i sztucznej wentylacji.
- Postępowanie z pacjentem w trakcie śpiączki. Przyczyny, rozpoznanie, ocena zaburzeń świadomości.
- NZK – przyczyny, objawy, postępowanie. Reanimacja krążeniowo – oddechowa. Zasady reanimacji krążeniowo-oddechowej u dzieci i dorosłych.
- Ból i jego leczenie – patofizjologia bólu ostrego, metody oceny chorego z bólem, techniki analgezji.
- Zaburzenia snu u pacjentów leczonych na oddziałach intensywnej terapii.
- Toksykologia – wybrane zagadnienia.
- Elementy transplantologii. Dylematy etyczne – moralne.

- Elektroterapia w zagrażających życiu zaburzeniach rytmu serca.
- Farmakoterapia w resuscytacji krążeniowo-oddechowej.
- Specyfika pracy pielęgniarki w OIOM.
- Odrębności w pielęgnowaniu dorosłego i dziecka w warunkach intensywnej opieki medycznej i odcinka anestezyjologicznym bloku operacyjnego
- Opieka nad chorym nieprzytomnym – monitorowanie stanu pacjenta.
- Postępowanie pielęgniarskie z pacjentem hospitalizowanym w oddziale intensywnej terapii z powodu różnych stanów klinicznych (niewydolność krążeniowo – oddechowej, ARDS, zator płucny, wstrząs, ostra niewydolność nerek, ostre zapalenie trzustki, śpiączka wątrobowa, cukrzyca, sepsa, zatrucia)
- Żywnienie enteralne i parenteralne dorosłych i dzieci z wykorzystaniem różnych technik, w tym pompy obrotowo – perystaltycznej.
- Pielęgnowanie chorego z dostępem naczyniowym żylnym i tętnicznym. Tamowanie krwawień, krwotoków.
- Rola pielęgniarki w profilaktyce powikłań związanych z inwazyjnymi technikami diagnostycznymi i terapeutycznymi oraz wynikającymi z długotrwałego unieruchomienia pacjentów leczonych w oddziałach intensywnej terapii.
- Wsparcie i edukacja rodzin pacjentów leczonych w Oddziale Intensywnej Opieki Medycznej.

### Pielęgniarstwo opieki długoterminowej

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Anatomia, Fizjologia, Patologia, Podstawy pielęgniarstwa, Badania fizykalne, Psychologia, Farmakologia, Organizacja pracy pielęgniarskiej, Choroby wewnętrzne i pielęgniarstwo internistyczne, Chirurgia i pielęgniarstwo chirurgiczne, Neurologia i pielęgniarstwo neurologiczne, Podstawy rehabilitacji

Treści kształcenia:

- Organizacja opieki długoterminowej w Polsce i na Świecie. Zasady udzielania świadczeń w zakresie opieki długoterminowej w ramach systemu ochrony zdrowia i pomocy społecznej w Polsce. Kryteria kwalifikacji pacjentów do objęcia opieką długoterminową.
- Uwarunkowania zdrowotne oraz inne czynniki zwiększające zapotrzebowanie na opiekę długoterminową.
- Aspekt opieki długoterminowej w wybranych jednostkach chorobowych.
- Istota prawidłowej diagnozy pielęgniarskiej jako podstawy do planowania i realizacji opieki nad pacjentem przewlekle chorym w jego środowisku domowym lub zakładzie pielęgnacyjno – opiekuńczym/ opiekuńczo – leczniczym.
- Rola i zadania pielęgniarki w opiece długoterminowej z uwzględnieniem postępowania profilaktycznego, diagnostycznego, rehabilitacyjnego, dietetycznego, farmakologicznego.
- Analiza standardów i procedur pielęgniarskich stosowanych w opiece długoterminowej.
- Problemy pielęgnacyjne, opiekuńcze, socjalno – bytowe i emocjonalne warunkujące sprawowanie opieki pielęgniarskiej w opiece długoterminowej.
- Wybrane zagadnienie opieki długoterminowej nad dziećmi. Wpływ choroby przewlekłej i niepełnosprawności na funkcjonowanie rodziny.
- Organizacja wsparcia społecznego i współpracy z instytucjami, organizacjami społecznymi, stowarzyszeniami w celu rozwiązywania problemów zdrowotnych, socjalnych i prawnych pacjentów przewlekle chorych i niepełnosprawnych.
- Pielęgnacja pacjentów z tlenoterapią domową i sztucznie wentylowanych.
- Specyfika postępowanie pielęgniarskiego wobec pacjenta w stanie wegetatywnym.
- Metody aktywizacji fizycznej, psychicznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.
- Profilaktyka powikłań przewlekłych z uwzględnieniem przygotowania chorego do samoopieki w warunkach domowych.
- Metody postępowania z pacjentem przewlekle chorym narażonym na powstanie odleżyn oraz z pacjentem z odleżynami różnego stopnia.
- Problemy żywieniowe w opiece długoterminowej.
- Ból przewlekły – rozpoznawanie, monitorowanie, leczenie dolegliwości bólowych.
- Udział pielęgniarki we współpracy interdyscyplinarnej w opiece nad pacjentem przewlekle chorym.

Neurologia i pielęgniarstwo neurologiczne

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Anatomia, Fizjologia, Patologia, Farmakologia, Podstawy pielęgniarstwa, Psychologia, Badania fizykalne, Organizacja pracy pielęgniarstwa, Choroby wewnętrzne i pielęgniarstwo internistyczne

Treści kształcenia:

- Zaburzenia funkcji układu nerwowego.
- Badanie neurologiczne pacjenta. Leczenie farmakologiczne stosowane w neurologii.
- Stany nagłe w neurologii. Udar mózgu, guz mózgu, padaczka.
- Schorzenia wieku dziecięcego: mózgowo porażenie dziecięce, padaczka, przepuklina oponowo – rdzeniowa.
- Urazy kręgosłupa i rdzenia kręgowego.
- Choroby zwyrodnieniowe mózgu: choroba Parkinsona, choroba Alzheimera. Choroby demielinizacyjne – stwardnienie rozsiane.
- Choroby mięśni i nerwów obwodowych, porażenie nerwu twarzonego. Bóle korzeniowe kręgosłupa. Profylaktyka, leczenie.
- Stany zapalne w zakresie OUN (bakteryjne i wirusowe zapalenie opon mózgowo – rdzeniowych).
- Postępowanie pielęgniarstwa z pacjentem w wybranych stanach zaburzenia funkcji układu nerwowego.
- Postępowanie pielęgniarki w zaburzeniach komunikacji u chorych po udarze mózgu. Zasady stosowania psychoterapii u chorych z zaburzeniami układu nerwowego.
- Standardy i procedury pielęgniarstwa stosowane w oddziale neurologicznym.
- Rola pielęgniarki w podmiotowym i przedmiotowym badaniu neurologicznym.
- Udział pielęgniarki w przygotowaniu chorego do badań diagnostycznych.
- Przygotowanie chorego do samoopieki jako główny element edukacji zdrowotnej prowadzonej przez pielęgniarkę wobec chorego w przebiegu schorzeń układu nerwowego.

Geriatryka i pielęgniarstwo geriatryczne

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Anatomia, Fizjologia, Patologia, Badania fizykalne, Podstawy pielęgniarstwa, Etyka zawodu pielęgniarki, Organizacja pracy pielęgniarstwa, Psychologia, Socjologia, Farmakologia, Choroby wewnętrzne i pielęgniarstwo internistyczne, Chirurgia i pielęgniarstwo chirurgiczne

Treści kształcenia:

- Gerontologia. Fizjologia procesu starzenia.
- Wielkie problemy geriatryczne w aspekcie schorzeń wieku podeszłego, opieki medycznej i wyzwań dla ochrony zdrowia.
- Schorzenia wieku geriatrycznego o podłożu neurologicznym ośrodkowego układu nerwowego.
- Choroby o podłożu zwyrodnieniowym i reumatoidalnym.
- Choroby z grupy ortopedyczno – urazowych.
- Choroby o podłożu naczyniowym.
- Choroby o podłożu pulmonologicznym.
- Stany zagrożenia życia w opiece geriatrycznej.
- Zasady farmakoterapii w starszym wieku. Niekorzystne interakcje leków w geriatryi.
- Uwarunkowania starzenia się społeczeństwa polskiego i stan opieki geriatrycznej w Polsce.
- Rola pielęgniarki w opiece nad pacjentem w wieku geriatrycznym z uwzględnieniem zjawiska wielo-chorobowości.
- Specyfika postępowania pielęgniarstwa osób starszych ze zdiagnozowaną chorobą Alzheimera, Parkinsona, po udarze mózgu w różnych okresach przebiegu choroby.
- Opieka pielęgnacyjna u pacjentów po amputacji kończyn w warunkach szpitalnych i środowiskowych.
- Postępowanie pielęgnacyjne u pacjentów zagrożonych powikłaniami, odleżynami oraz deficytami w układzie krążeniowo-oddechowym.
- Formy i metody aktywizowania osób starszych w zależności od stanu zdrowia. Zadania pielęgniarki w procesie aktywizowania i usprawniania.
- System wsparcia społecznego osób starszych i ich rodzin/opiekunów. Narzędzia i skale oceny wsparcia.
- Zadania pielęgniarki w zapewnieniu optymalnej jakości życia osób w podeszłym wieku.

- Przemiany demograficzne a specyfika opieki pielęgniarskiej nad osobą w podeszłym wieku.
- Kobieta – mężczyzna, odrębności w procesie starzenia.
- Edukacja osób starszych i ich rodzin/opiekunów w zakresie aktywizacji i przygotowania do samoopieki.
- Profilaktyka powikłań chorób wieku podeszłego i promowanie zdrowia u ludzi starszych.
- Uwarunkowania reakcji pacjenta geriatrycznego na chorobę i konieczność hospitalizacji.
- Specyfika pracy w oddziale geriatrycznym/innych placówkach opieki osób w podeszłym wieku. Standardy opieki, modele pielęgnowania stosowane w opiece geriatrycznej.

### Opieka paliatywna

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Anatomia, Fizjologia, Patologia, Podstawy pielęgniarstwa, Badania fizykalne, Farmakologia, Psychologia, Organizacja pracy pielęgniarskiej, Przedmioty z zakresu specjalistycznej opieki pielęgniarskiej: Choroby wewnętrzne i pielęgniarstwo internistyczne, Chirurgia i pielęgniarstwo chirurgiczne, Pediatria i pielęgniarstwo pediatryczne, Neurologia i pielęgniarstwo neurologiczne, Anestezjologia i pielęgniarstwo w zagrożeniu życia

Treści kształcenia:

- Okres terminalny w wybranych chorobach układowych – podstawy kliniczne chorób.
- Jakość opieki, jakość życia jako priorytet działań pielęgniarskich w opiece paliatywnej.
- Znaczenie diagnozy jako wyznacznika planowania opieki pielęgniarskiej w opiece paliatywnej.
- Leczenie paliatywne: radioterapia, chemioterapia, leczenie hormonalne, chirurgiczne z uwzględnieniem działań niepożądanych.
- Ból totalny – diagnoza i metody leczenia. Rola pielęgniarki w łagodzeniu bólu.
- Opieka nad pacjentem w zaawansowanej fazie choroby nowotworowej. Opieka nad chorym, opieka nad rodziną i bliskimi, opieka nad dawcami wsparcia.
- Znaczenie medycyny paliatywnej i leczenia objawowego na przykładach: bólu, duszności, lęku, depresji, zmęczenia, zaparc, nudności i wymiotów, kacheksji, odleżyn, obrzęku limfatycznego.
- Zasady właściwej komunikacji z chorym i jego rodziną.
- Psychospołeczne i duchowe problemy chorych. Opieka nad chorym w okresie umierania i agonii. Zadania pielęgniarki po śmierci pacjenta.
- Opieka pielęgniarska nad dzieckiem w stanie terminalnym i jego rodziną. Wsparcie rodziny po śmierci dziecka.
- Standardy i procedury stosowane w opiece paliatywnej.
- Organizacja opieki paliatywno – hospicyjnej w Polsce i na świecie.
- Charakterystyka populacyjno – kliniczna chorych objętych opieką terminalną.
- Udział pielęgniarki w przyjęciu chorego do oddziału paliatywnego, diagnozowaniu i planowaniu opieki.
- Holistyczny model postrzegania człowieka w realizacji założeń opieki paliatywnej.
- Lęk i inne reakcje człowieka jako objawy towarzyszące chorym w stanie terminalnym.
- Organizacja pracy w oddziale opieki paliatywnej/hospicjum. Standardy, procedury w opiece paliatywnej.
- Planowanie, organizowanie, sprawowanie opieki nad pacjentem i jego rodziną oraz monitorowanie skuteczności podjętych działań.
- Edukacja rodziny chorego w zakresie sprawowania opieki nieprofesjonalnej nad pacjentem umierającym.

### Podstawy rehabilitacji

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Podstawy pielęgniarstwa, Fizjologia, Patologia, Choroby wewnętrzne i pielęgniarstwo internistyczne

Treści kształcenia:

- Niepełnosprawność – definicja, rodzaje i zasady kompleksowej opieki. Rodzaje niepełnosprawności.
- Problemy psychospołeczne osoby niepełnosprawnej i jej rodziny.
- Cele, zasady i etapy rehabilitacji.
- Podstawowe kierunki rehabilitacji leczniczej (kinezyterapia, fizykoterapia, ergoterapia, psychoterapia).
- Określanie rodzaju niepełnosprawności oraz celów, etapów i zasad rehabilitacji.



- Rehabilitacja kompleksowa: lecznicza, zawodowa, społeczna i psychologiczna. Nowoczesne metody i techniki usprawniania chorych.
- Rola i zadania pielęgniarki w zespole rehabilitacyjnym.
- Przebieg i sposoby postępowania rehabilitacyjnego w wybranych jednostkach chorobowych.
- Rehabilitacja osób z upośledzeniem umysłowym, uszkodzeniem narządu ruchu i zmysłów.
- Sprzęt i pomoce ortopedyczne – podział, zastosowanie, zasady doboru i technika postępowania się zaleconymi pomocami ortopedycznymi i technicznymi.
- Przebieg i metody postępowania rehabilitacyjnego w różnych jednostkach chorobowych. Identyfikacja i przeciwdziałanie powikłaniom na różnych etapach choroby. Analiza przypadków klinicznych.
- Wczesne usprawnianie pacjenta, rehabilitacja przyłożkowa oraz aktywizacja pacjenta z wykorzystaniem elementów terapii zajęciowej.
- Możliwości wielopłaszczyznowej adaptacji środowiska oraz zastosowania sprzętu i zaopatrzenia ortopedycznego w zależności od potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Rozpoznanie i udział w likwidacji barier na różnych etapach choroby.

### Podstawy ratownictwa medycznego

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Anatomia, Fizjologia, Patologia

Treści kształcenia:

- System Państwowego Ratownictwa Medycznego w Polsce - struktura i funkcje. Regulacje prawne funkcjonowania Systemu PRM.
- Bezpieczeństwo własne, poszkodowanego i miejsca zdarzenia przy udzielaniu pierwszej pomocy.
- Ocena poszkodowanego, badanie wstępne i szczegółowe.
- Pierwsza pomoc u osoby poszkodowanej nieprzytomnej oddychającej. Pozycja boczna ustalona.
- Algorytm RKO (dorosły, dziecko, noworodek).
- Przyrządowe udrażnianie dróg oddechowych z zastosowaniem dostępnych urządzeń nadgłośniowych. Podaż tlenu i monitorowanie stanu zdrowia pacjenta podczas tlenoterapii.
- Zasady defibrylacji. Stosowanie automatycznego defibrylatora zewnętrznego AED.
- Najczęstsze stany nagłe: nagłe zatrzymanie krążenia (NZK), zawał mięśnia sercowego, udar mózgu, zatrucia, inne stany nieprzytomności – standardy postępowania.
- Pierwsza pomoc w: zadławieniu (dorosłego, dziecka), omdleniu, drgawkach
- Pierwsza pomoc przy oparzeniach termicznych, elektrycznych i chemicznych. Postępowanie ratunkowe w hipotermii - metody ogrzewania chorego – zastosowanie koca NRC.
- Doraźne unieruchomienie złamań, zwichnięć i skręceń. Postępowanie w urazach kręgosłupa, transport osoby poszkodowanej z zastosowaniem podbieraków i deski ortopedycznej.
- Pierwsza pomoc w krwawieniu z nosa, w krwawieniu i krwotoku z rany – zastosowanie opatrunku uciskowego, paski uciskowej.
- Wstrząs: rodzaje, postępowanie.
- Pierwsza pomoc przy wypadku masowym. Zasady postępowania, segregacja medyczna- TRIAGE, transport poszkodowanych w poszczególnych stanach zagrożenia życia.
- Rola i zadania pielęgniarki/pielęgniara w jednostkach systemu ratownictwa medycznego.
- Specjalistyczna pomoc w okresie tzw. „złotej godziny” – zadania pielęgniarki/pielęgniara.

### Badania naukowe w pielęgniarstwie

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Etyka zawodu pielęgniarki, Podstawy pielęgniarstwa

Treści kształcenia:

- Istota badań naukowych w pielęgniarstwie. Elementy wiedzy o nauce i poznaniu naukowym. Paradygmaty pielęgniarstwa.
- Etyka w badaniach naukowych z uwzględnieniem międzynarodowych dokumentów.
- Regulacje prawne w zakresie prawa autorskiego i własności intelektualnej.

- Proces badawczy i jego etapy.
- Metody badań mające zastosowanie w pielęgniarstwie. Badania jakościowe: metoda indywidualnego przypadku, sondaż diagnostyczny, metoda szacowania.
- Techniki badań i narzędzia badawcze.

### Seminarium dyplomowe

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Badania naukowe w pielęgniarstwie

Treści kształcenia:

- Zasady pisania pracy dyplomowej i kryteria oceny. Struktura pracy licencjackiej na kierunku pielęgniarstwo.
- Formułowanie założeń badawczych - cel, problemy badawcze.
- Wybór terenu badań i osób badanych oraz zasady doboru metod, technik i narzędzi badawczych.
- Zasady konstruowania narzędzi badawczych - kwestionariusz ankiety, kwestionariusz wywiadu, lista pytań do wywiadu, arkusz obserwacji, dziennik obserwacji i pomiarów, skale ocen.
- Źródła informacji naukowej. Pozyskiwanie, gromadzenie i analiza piśmiennictwa. Sporządzanie przypisów i piśmiennictwa do opracowania naukowego.
- Konstruowanie projektu badawczego w ramach badań jakościowych (praca kazuistyczna).
- Krytyczna analiza literatury kierunkowej, artykułów naukowych z czasopism pielęgniarstkich.
- Narzędzia badawcze i zasady opracowania wyników badań.
- Sposoby prezentacji uzyskanych wyników badań (tabele, wykresy, diagramy).
- Formalno – techniczne aspekty pracy (poprawność stylistyczno – językowa, bibliografia, aneks).
- Dobór piśmiennictwa naukowego adekwatnego do wybranego problemu badawczego.

### **Dodatkowe przedmioty obowiązkowe**

#### Wychowanie fizyczne

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Brak

Treści kształcenia:

Wybrane formy i techniki aktywności fizycznej oraz podstawowe zasady i podstawy techniczne gier zespołowych i indywidualnych, w tym:

- Lekkoatletyka. Ćwiczenia ogólnorozwojowe, rozgrzewka, bieg, skok, rzut - zasady.
- Piłka siatkowa. Przyjęcie i podanie piłki sposobem oburącz górnym i oburącz dolnym, zagrywka, przyjęcie zagrywki. Taktyka: podstawowe ustawienie na boisku przy własnej zagrywce, asekuracja bloku środkiem obrony i własnego ataku, gra szkolna i właściwa. Zasady gry.
- Piłka nożna. Przyjęcie piłki w miejscu i biegu, uderzenia piłki: wewnętrzną częścią stopy, podbiciem, uderzenie głową, prowadzenie piłki. Taktyka: rozgrywanie stałych fragmentów gry; rzuty wolne, rzut z rogu, karny, gra uproszczona i właściwa. Zasady gry.
- Piłka koszykowa. Podania, chwyt, rzuty z miejsca i z wysokości, rzut z biegu, kozłowanie, taktyka: obrona każdy swego, atak według zasad, gra uproszczona i właściwa. Zasady gry.
- Zajęcia ruchowe przy muzyce: aerobik, step reebok, callanetics, zajęcia z przyborami, stretching.
- Specjalistyczne zajęcia siłowe na siłowni.
- Nordic walking, marszobieg, biegi terenowe – technika wykonywania.
- Tenis, tenis stołowy, badminton. Technika, zasady gry.

#### Bezpieczeństwo i higiena warunków kształcenia

Wymagania wstępne (wynikające z następstwa przedmiotów):

- Brak

Treści kształcenia:

- Niektóre regulacje prawne z zakresu ochrony pracy, w tym dotyczące praw i obowiązków studentów i pracowników uczelni.

- Postulaty ergonomii w organizowaniu bezpiecznego stanowiska nauki z komputerem i innymi maszynami. Ocena zagrożeń czynnikami szkodliwymi i uciążliwymi dla zdrowia, występującymi w procesach pracy i nauki oraz metody ochrony przed zagrożeniami w czasie zajęć dydaktycznych.
- Psychologiczne wskazówki jak się uczyć i organizować pracę (prawo Pareto w uczeniu się, efekt początku i końca - przerwy w nauce, krzywa zapominania, rola powtarzania, dobowy rytm intelektualny, warunki efektywnej pracy umysłowej, przełamywanie blokad pamięciowych).
- Zasady postępowania w razie wypadków i w sytuacjach zagrożeń (pożaru, awarii, itp.), w tym zasady udzielania pomocy przedlekarskiej w razie wypadku.



























